

ผู้จัดการมรดก กับ หน้าที่

นำเสนอเมื่อ : 24 มิ.ย. 2552

กฎหมายน่าอ่านชวน

หลังจากที่ ศาลมี คำสั่ง ตีง บ.ค.ค.ล.ไต่ เป็น ผู้ จั ด การ มรดก แล้ ว สิทธิและหน้าที่ของผู้จัดการมรดกย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดกซึ่งได้บัญญัติถึงสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบและการเพิกถอนผู้จัดการมรดก ตลอดจนถึงการรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินมรดกเป็นตัวเงิน และการชำระหนี้ กับ แบ่งปันทรัพย์สินมรดก นอกจากนี้ ได้ บัญญัติ ถึง กรณี มรดก ที่ ไม่ มี ผู้ รับ และ อายุ ความ มรดก เพราะผู้จัดการมรดกถือเป็นตัวแทนของทายาททุกคนในอันที่จะรวบรวมทรัพย์สินมรดก ทั้งจัดแบ่งทรัพย์สินมรดกและมอบทรัพย์สินมรดกแก่ทายาท โดยต้องชำระหนี้กองมรดกก่อน (ถ้ามี) มิใช่ ว่า เมื่ อ ศาล มี คำสั่ง ตีง ผู้ จั ด การ มรดก แล้ ว ผู้จัดการมรดกจะทำไต่ตามอำเภอใจตนเองโดยโอนทรัพย์สินเป็นของตนเองโดยลำพังและไม่แจ้งหรือปรึกษาบรรดาทายาทก่อนทั้งที่กฎหมายกำหนดบทบาทของผู้จัดการมรดกไว้แล้วในที่นี้จะขอกล่าวแต่เฉพาะที่เห็นว่าจำเป็นและควรรูเท่านั้น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. หน้าที่ผู้จัดการมรดก

1. หน้าที่ผู้จัดการมรดกที่ศาลเริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้ฟังคำสั่งศาลแล้ว (ม.๑๗๑๖)

2. หน้าที่ ผู้จัดการมรดก ต้อง ลง มือ จั ด ทำ บัญชี ทรัพย์สิน มรดก ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่เริ่มหน้าที่ผู้จัดการมรดก (วันฟังคำสั่งศาลหรือถือว่าได้ฟังคำสั่งศาลแล้ว ตามขอ ๑) (ม.๑๗๒๘)

3. ผู้จัดการมรดกต้องจัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดกให้เสร็จภายใน ๑ เดือน หากไม่เสร็จภายใน ๑ เดือน ผู้จัดการมรดก ร้อง ขอ ตีง ศาล อนุ ญา ต ขยาย เวลา อี ก ไต่ แต่ ต้อง ขอ ขยาย กอน สิ้น กำหนด เวลา หนึ่ง เดือน (ม.๑๗๒๙)

4. บัญชีทรัพย์สินมรดกต้องมีพยาน ๒ คน และต้องเป็นทายาทที่มีส่วนได้เสียในกองมรดก (ม.๑๗๒๙ วรรค ๒)

(ข้อสังเกต* คำว่าบัญชีทรัพย์สินมรดกซึ่งจัดทำขึ้นโดยผู้จัดการมรดกหมายถึง บัญชีทรัพย์สิน ซึ่ง ผู้จัดการมรดก ที่ ไต่ รับ แต่ง ตั้ง จาก ศาล เป็น ผู้ ทำ หาใช้บัญชีทรัพย์สินที่ยื่นพร้อมคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกไม่เพราะขณะทำบัญชีทรัพย์สินถือว่ายังไม่มีหน้าที่เป็นผู้จัดการมรดก (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๙๒-๑๒๙๓/๒๕๑๒)

เป็นบทบังคับให้ทำบัญชีทรัพย์สินมรดกไม่ใช่บทบังคับให้ทำบัญชีรับและจ่ายทรัพย์สินมรดก

- บัญชีทรัพย์สินมรดกต้องมีรายการแสดงว่าเป็นทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้องอะไรบ้างเงินมูลค่าเท่าใดและแจ้งจำนวนเจ้าหนี้ว่ามีใครบ้าง เป็นเงินรวมเท่าใด

5. ถ้าผู้จัดการมรดกมิได้จัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดกให้เสร็จภายในกำหนดเวลาและตามแบบที่กำหนดหรือบัญชีไม่เป็นที่พอใจแก่ศาล เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือการทุจริตหรือความสามารถอันเห็นประจักษ์ของผู้จัดการมรดก ศาลจะถอนผู้จัดการมรดกเสียก็ได้ (ม.๑๗๓๑)

6. ผู้จัดการมรดกต้องจัดการตามหน้าที่ และทำรายงานแสดงบัญชีการจัดการและแบ่งปันมรดกให้เสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่วันฟังคำสั่งศาล หรือถือว่าได้ฟังคำสั่งศาลแล้วเว้นแต่ทายาทโดยจำนวนมากหรือศาลจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (ม.๑๗๓๒)

7. ผู้จัดการมรดกไม่มีสิทธิที่จะได้รับบำเหน็จจากกองมรดกเว้นแต่พิ้นยกรรมหรือทายาทจำนวนมากจะได้กำหนดไว้ (ม.๑๗๒๑)

8. ผู้จัดการมรดกจะทำพิ้นยกรรมใดๆ ซึ่งตนมีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกไม่ได้ เว้นแต่พิ้นยกรรมจะได้อนุญาตไว้หรือได้รับอนุญาตจากศาล (ม.๑๗๒๒)

9. ผู้จัดการมรดกต้องจัดการมรดกด้วยตนเอง (ม.๑๗๒๓)

10. ถ้าผู้จัดการมรดกเข้าทำนิติกรรมกับบุคคลภายนอก โดยเห็นแก่ทรัพย์สินอย่างใด หนึ่ง หรือประโยชน์อื่นใด อันบุคคลภายนอกได้ให้ หรือได้ให้คำมั่นว่าเป็นลูกส่วนตัวยอมไม่ผูกพันทายาท เว้นแต่ทายาท เว้นแต่ทายาทจะได้ยินยอมด้วย (ม.๑๗๒๔ วรรค ๒)

11. ผู้จัดการมรดกต้องสืบหาโดยสมควรซึ่งตัวผู้มีส่วนได้เสียและแจ้งไปให้ทราบถึงข้อกำหนดพิ้นยกรรมที่เกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสียนั้นภายในเวลาอันสมควร (ม.๑๗๒๕)

12. ทายาทจะต้องบอกทรัพย์สินมรดกและหนี้สินของผู้ตายตามที่ตนรู้ทั้งหมดแก่ผู้จัดการมรดก (ม.๑๗๓๕)

13. ผู้จัดการมรดกต้องจัดแบ่งสินมรดกและมอบโดยเร็วโดยชำระหนี้กองมรดก (ถ้ามี) เสียก่อน (ม.๑๗๔๔)

2. ความรับผิดชอบของผู้จัดการมรดก

1. ผู้จัดการมรดกต้องรับผิดชอบต่อทายาทในฐานะผู้จัดการและตัวแทนของทายาท (ม.๑๗๒๐) กล่าวคือ

1.1

เมื่อทายาทมีความประสงค์จะทราบความเป็นไปของการที่ได้มอบหมายแก่ผู้จัดการมรดกนั้นในเวลาใด ๆ ซึ่งสมควรแก่เหตุ ผู้จัดการมรดกก็ต้องแจ้งให้ทายาททราบหนึ่ง เมื่อการเป็นผู้จัดการมรดกนั้นสิ้นสุดลงแล้ว ผู้จัดการมรดกต้องแถลงบัญชีด้วย (ม.๘๐๙)

1.2

เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นบรรดาที่ผู้จัดการมรดกได้รับไว้เกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการมรดกนั้น ทานว่าผู้จัดการมรดก ต้องส่งให้แก่ทายาทจนสิ้น

หนึ่ง

สิทธิทั้งหลายที่ผู้จัดการมรดกขวนขวายได้มาในนามของตนเองแต่โดยฐานที่ทำการแทนทายาทนั้น ผู้จัดการมรดกก็ต้องโอนให้แก่ทายาทจนสิ้น (ม.๘๑๐)

1.3 ถ้าผู้จัดการมรดกเอาเงินซึ่งควรจะได้ส่งแก่ทายาท

หรือซึ่งควรจะใช้ในกิจของทายาทนั้นไปใช้สอยเป็นประโยชน์ตนเสีย ผู้จัดการมรดกต้องเสียดอกเบี้ยในเงินนั้นนับแต่วันที่ได้นำไปใช้ (ม.๘๑๑)

1.4 ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นอย่างใด ๆ

เพราะความประมาทเลินเล่อของผู้จัดการมรดกก็ดี เพราะไม่ทำการเป็นผู้จัดการมรดกก็ดี หรือเพราะทำการโดนปราศจากอำนาจ หรือนอกเหนืออำนาจก็ดี ผู้จัดการมรดกจะต้องรับผิดชอบ (ม.๘๑๒)

1.5

ถ้าผู้จัดการมรดกกระทำอันใดอันหนึ่งโดยปราศจากอำนาจก็ดีหรือทำนอกเหนืออำนาจก็ดี ย่อมไม่ผูกพันทายาท เว้นแต่ทายาทจะให้สัตยาบันแก่การนั้น

ถ้าทายาทไม่ให้สัตยาบันผู้จัดการมรดกย่อมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกโดยลำพังตนเอง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลภายนอกนั้นได้รู้ว่าจะตนทำการโดยปราศจากอำนาจ หรือทำนอกเหนือขอบอำนาจ (ม.๘๑๓)

2. เมื่อศาลเห็นสมควรโดยลำพัง หรือเมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอศาลอาจสั่งให้ผู้จัดการมรดก

1.

หาประกันอันสมควรในการจัดการทรัพย์สินของทายาทตลอดจนการมอบคืนทรัพย์สินนั้น

2. แถลงถึงความเป็นอยู่แห่งทรัพย์สินของทายาท (ม.๑๗๓๐ ประกอบ ม.๑๕๙๗)

3. การเพิกถอนผู้จัดการมรดก

ผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะร้องขอให้ศาลสั่งให้ถอนผู้จัดการมรดกเพราะเหตุผู้จัดการมรดกละเลยไม่ทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุอย่างอื่นที่สมควรก็ได้ แต่ต้องร้องขอเสียก่อนที่ การป็นมรดกเสร็จสิ้นลง

แม้ถึงว่าจะได้เข้ารับตำแหน่งแล้วก็ได้

ผู้จัดการมรดกจะลาออกจากตำแหน่งโดยมีเหตุอันสมควรก็ได้
แต่ต้องได้รับอนุญาตจากศาล (ม.๑๗๒๗)

4. ข้อควรระวังในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการมรดก

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการมรดกนั้น
ผู้จัดการมรดกต้องมีจิตสำนึกว่าเป็นผู้จัดการแทนทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกในกรณี
จากมรดกไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้
หรือจัดการแทนผู้รับพินัยกรรมในกรณีที่มีการทำพินัยกรรม
มิใช่ กระทำเพื่อตัวผู้จัดการมรดกเอง
ผู้ที่เป็นผู้จัดการมรดกได้จึงต้องเป็นผู้เสียสละและมีความซื่อสัตย์สุจริตเพราะถ้ากระทำไป
เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว เช่น
เบียดบังทรัพย์มรดกเป็นของตนเองแลงก็จะเป็นการกระทำผิดอาญาขอหายยกอทรัพย์
มรดก ซึ่งมีโทษถึงขั้นติดคุกได้

กรณีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก
ซึ่งเป็นการดำเนินการคุ้มครองสิทธิ
เมื่อศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการมรดกตามคำร้องแล้ว หากมีปัญหาในการจัดการมรดก
ผู้จัดการมรดกสามารถขอรับคำปรึกษาจากสำนักงานอัยการได้
เพราะเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องคอยแนะนำช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาด้านกฎหมาย
มาย่อยแล้ว
